

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי ג' תמוז תשפ"ג | דף היומי בבלי: גיטין לו | דף הכולל: גיטין מ.
דף היומי בהלכה: מסימן קמ"ו סעיף ב' עד אמצע הסעיף 'וכל זה'.
מוסר: אהבת חסד - ואחר כך התבוננתי עד ג' צריך לידע'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: ספר ארחות צדיקים הקדמה "וכל הדעות"



**נסעתי פעם במטוס. באותו מטוס היתה קומה שנייה.
בדרך כלל הנוסעים הרגילים אינם יכולים לעלות לשם, כי
לשבת שם עולה מחיר כפול ומכופל, יש שומרים שאינם
מאפשרים זאת. אבל משום מה, איש לא הפריע לי
לעלות ואני עליתי לראות מה קורה שם בקומה השנייה...**



הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על חשבונות והצלחות נצחיות

יותר, בפחות כסף, אז אם רוכש את היקרות הוא מפסיד כסף. או לפעמים מפסיד זמן - הוא כל כך לחוץ בזמן, אך עוזב את הכל והולך ללמוד את השיעור בגמרא. זהו "הפסד מצוה", אך מאידך "כנגד שכרה" - מה השכר על המצוה? לנצח סלה ועד! - חמישים מליון שנה! וכי לא כך החשבון? באמת לא, כי הרבה יותר: נצח! ועם החשבון הזה תוכל לעשות מהיצר הרע עפר ואפר. "ושכר עבירה" - יש לו רווח גדול מן העבירה. הזדמנה לו עסקה הנותנת פדיון רב ערך, אך יש בה איזו שאלה של ריבית. אין הכרח לאיסור גמור אבל יש חשש ריבית שמחמתו מרוויח - "שכר עבירה", אך "כנגד הפסדה" - הוא מטמא את נשמתו לנצח, מורד בקב"ה ומפסיד, רחמנא ליצלן. בחשבון הזה אפשר לנצח: "אם אתה עושה כן", געוואלדיג, "תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא!"

רק הצלחה נצחית היא הצלחה

בואו ונחשוב חשבוננו של עולם. הצלחה רגעית אינה הצלחה. רק הצלחה של נצח היא הצלחה!
נסעתי פעם במטוס. באותו מטוס היתה קומה שנייה. בדרך כלל הנוסעים הרגילים אינם יכולים לעלות לשם, כי לשבת שם עולה מחיר כפול ומכופל, יש שומרים שאינם מאפשרים זאת. אבל משום מה, איש לא הפריע לי לעלות ואני עליתי לראות

על כן יאמרו המשלים באו חשבון (כא, כו-כו)

הפסד מצוה ושכר עבירה

הפשט הפשוט ב"מושלים" היינו בלעם, שנאמר בו: "וישא משלו". הוא אמר: בואו לעיר חשבון ותכבשוה על ידי קללתי. אבל הגמרא (בבא בתרא ע"ב) דורשת ואומרת דרוש על הפסוק: מי הם המושלים, האמיתיים, שעליהם נאמר "יאמרו המושלים" - ? אלו המושלים ביצרם, אדם הכובש את יצרו. כי אדם יכול למשול על מדינות רבות ורק על עצמו אינו יכול לשלוט... הוא מתאוה למשהו ואינו יכול להתגבר על תאוותו - כעבד נרצע לרצונותיו. אבל המושלים ביצרם אומרים לך עצה איך וכיצד תזכה להיות מושל ביצרך הקשה. מה הם מייעצים?

"בואו חשבון" - אם תערכו חשבון תצליחו. כאשר הייתי צעיר היתה פרסומת גדולה ברחובות ועל אוטובוסים "מי שעושה חשבון שותה קריסטל..." א'שיינע מעשה, חשבון של קריסטל... אבל הגמרא אומרת: "בואו חשבון" - בואו ונחשוב חשבוננו של עולם" כלומר, לא חשבון זמני אלא חשבון עתידי נצחי: "הפסד מצוה כנגד שכרה".

מאי משמע?

הוא מפסיד בשביל המצוה, כסף. לדוגמא: תפילין מהודרות עולות אלפיים דולר, כאשר ודאי אפשר להשיג תפילין זולות

המושלים ביצרום אלו האומרים לנו בואו חשבון. הם אומרים:
הבה נלך לעיר חשבון, ותראו דבר מעניין מאד.
”כי חשבון עיר סיחון אשר לקח ממלך מואב הראשון”. מה
התרחש שם?

סיחון נלחם במלך מואב הראשון. מי לא יודע מה היה, כל
העולם געש, חדשות, תקשורת, ידיעות בסערה: הוא כובש עוד!
מתקדם! - סיחון מתגבר בניצחונות. כולם מוחאים כפיים, כל
הכבוד לסיחון המנצח! ואכן המלחמה הסתיימה בניצחון ובכבוד
- **”ויקח את כל ארצו מידו!”** כל הכבוד לסיחון!
וסיחון עצמו? אין מאושר ממנו בתבל. המנצח הדגול, הכובש
הגיבור.

כך הוא הבין וכך הבינו אנשי העולם. אך מה האמת?
העיר חשבון היתה שייכת למלך מואב הראשון, והקב”ה רצה
לתת את חשבון לעם ישראל, וכיון שאסור לעם ישראל להילחם
במואב, יש צורך באיזה ‘מתווך’ שיקח ממואב ואחר כך עם ישראל
יקח ממנו...
מה עושים?

נכנס משוג’אס בראשו של סיחון, ביום בהיר אחד ‘בא לו’
לצאת למלחמה לכבוש את חשבון, ואכן בתוך שבועות ספורים
הגיע לפסגה, נהיה גיבור המלחמה, מתעטר בהצלחות, באושר
ובעושר. וכעת, כאשר חשבון כבר שייכת לסיחון, סיימת את
תפקידך, עתה עם ישראל יכולים לבוא וליטלה ממך...

אם כן, מה רואים שם? אדם מסתובב כגיבור בתבל, אין כמוהו
- המוצלח ביותר. ומה האמת? אתה לא מוצלח, אינך גיבור, לא
כלום. בסך הכל הנך שמש טוב של עם ישראל. - תכבוש, תילחם,
הרוגים, פצועים, מטוסים ואניות - והכל כדי שתהיה אפשרות
לאחרים - לעם ישראל - לקחת ממך את העיר שכבשת.

אומרת התורה: ”באו חשבון”! אם רצונכם להיות מאושרים
באמת, תביטו רק על חשבוננו של עולם, ולא על הצלחה ורווח
זמני, כי גם סיחון היה המאושר הגדול בשעתו, אך שום הצלחה
לא היתה לו, כי אושר זמני הוא כלום. חובה לחשב הפסד מצוה
כנגד שכרה שיבוא אחר כך, ושכר עבירה כנגד הפסדה שיבוא
אחר כך, וזאת תגלו בחשבון עיר סיחון, כי אין להתפעל ולהתלהב
מהנאה רגעית או מצער זמני.

הפלא ופלא, כיצד הדרוש והפשט חופפים.
(רבי ראובן קרלנשטיין זצ”ל - יחי ראובן)

מה קורה שם בקומה השנייה. נכנסתי פנימה וראיתי פאר והדר.
ממש א’מחיה. בקומה הראשונה הכל דחוס. יושבים האחד בתוך
השני. רוצים להרוויח הרבה מקומות אז דוחסים כמה שיותר
מושבים. יש גם מזוודות וחבילות, ממש נורא. ואילו למעלה.
תענוג. לכל אחד יש כורסא. יושב שם בפישוט ידיים ורגליים.
פלאי פלאים.

ירדתי חזרה למטה, והנה אני פוגש אחד ממכריי, יהודי בעל
יכולת, היושב בקומה הראשונה. שאלתי אותו: ”מדוע אתה יושב
כאן ואינך עולה למעלה? וכי יש לך בעיה לשלם את מחיר המושב
המרווח למעלה?”

הלה מסתכל עלי ואומר לי: ”וכי סבור אתה שאני שוטה?
חסר דעה? הרי בסך הכל מדובר בשתיים-עשרה שעות נסיעה. וכי
בשביל שעות ספורות אלו, אני צריך לשלם מחיר כה מפולפל?
לא חבל על הכסף? הרי את הכסף הזה אני יכול לתת ליהודים
בירושלים, אז שאני אבזבז אותו בשביל כמה שעות טיסה? מילא
אם הייתי צריך לשלם עבור שהייה של שבועיים במיאמי-ביץ’,
במלון מפואר, על שפת הים, זה אני מבין. אבל להוציא כל כך
הרבה כסף בשביל כמה שעות, וכי חסר דעה אני?”

אמרתי לו: ”הרי גם השבועיים במיאמי זה זמני. כל החיים
שלנו בעולם הזה הם זמניים. וכי כמה הם חיינו? ימי שנותינו
בהם שבעים שנה. הכל זמני. לא כדאי לבזבז את ימינו, את כוחנו,
את כספנו, עבור דבר זמני שכזה!”

זהו חשבוננו של עולם. כך אפשר לנצח את היצר הרע. כאשר
מחדירים ללב שלהצלחה זמנית אין כל ערך, רק להצלחה נצחית
יש ערך - או אז אפשר לזכות למעלת ‘מושלים ביצרום’.

הפשט והדרוש - גם יחד

אומר לכם הפלא ופלא מה **שרבי אליהו לופיאן** זי”ע חידש
באחת מדרשותיו (לא מובא על הפרשה בספר ”לב אליהו”) על
סוגיה זו.

הוא שאל כך: נכון, אומרים דרוש על הפסוק ”בואו חשבון”
- תעשו חשבון, אבל הגון וראוי כי הדרוש יהיה לו קשר, לפחות
מועט - לפשט, והפשט של ”חשבון” היא עיר שקראו לה חשבון,
ולא חשבונות!

אמר ר’ אלה. אי, אי, זיס ווי צוקער [-מתוק כמו דבש וסוכר],
כי אכן הדרוש נכנס בפשט:

האזינו לתוכנית 'הפותח בכל יום' בקו השיעורים של דרוש

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

אותו בחור ניצל את הזמן שבו הסטייפלר היה מכה
בכלי שוב ושוב ומכין את החמאה. הנה, סוף סוף יש
לו הזדמנות לשוחח עם הסטייפלר. כעת לא יפריע לו
בלימוד... הבחור ניגש אליו וניסה לפתוח איתו בשיחה. אך
הסטייפלר התנצל: "מצטער, אני כעת באמצע הלימוד..."



אין זמן פנוי מתורה!

בעלת בית לעומת כל הסבל והבזיונות שעוברים בגלות?
אמר להם: אסביר לכם פשר העניין. כשאני יוצא לגלות, כל
זמני מוקדש לתורה ולעבודת ה'. זה עיקר מעלת הגלות. והנה,
כשאותה בעלת בית צעקה עלי, באותו רגע הופרעתי מלימודי.
נאלצתי להפסיק את עיוני בתורה ולברר את פשר הצעקה.
ואם גלות גורמת לביטול תורה - אין לה ערך! על כן תיכף ומיד
הפסקתי את הגלות ושבתי לעירי, לבית המדרש.

מה זה 'ביטול תורה' של ה"שאגת אריה"? כל כולו שקוע
בתורה, מנותק לגמרי מהמציאות הארצית, ותוך כדי כך נפסק
חוט המחשבה שלו לרגע אחד - זה ה'ביטול תורה' של ה"שאגת
אריה"! והביטול תורה הזה של רגע אחד הוא סיבה מספקת לחסל
את הגלות ולשוב הביתה!

נורא נוראות!

במלחמת העולם השנייה, במשך כמה שנים, שהו רבני ותלמידי
ישיבת מיר בשנחאי. הם חיו שם בתנאים לא תנאים. החום היה
נורא ואיום. חוסר הוודאות לגבי גורלם של בני משפחתם שנשארו
באירופה היה קשה. בישיבה בקושי היו להם גמרות וספרים. אבל
כל זה לא הפריע להם לקיים את ה"אדם כי ימות באהל" בדרגה
על טבעית. השקיעות שלהם בלימוד היתה מבהילה.

לאחר המלחמה הם הגיעו לארצות הברית, ומשם עלו לארץ
ישראל. האוניה ובה רבים מתלמידי הישיבה עשתה את דרכה
במשך כמה שבועות מארצות הברית לישראל. מישהו מהנוסעים
רצה לדעת היכן בדיוק נמצאת האוניה, האם כבר קרובים לארץ
ישראל. הוא ראה את ר' חיים שמואלביץ מתהלך מהורהר על
סיפון האוניה, ניגש אליו ושאל אותו: "וואו האלט מען" - איפה
אוחזים? רוצה לומר, היכן האוניה נמצאת כעת.

ר' חיים שמע "וואו האלט מען", והוא משיב לתומו:
"בשמעתתא ג" - הוא אחז בשב שמעתתא..."

איפה אוחזים? - בסוגיה שבה אוחזים. אין משהו אחר!
סיפר לי בן משפחה של הסטייפלר זצ"ל, שתמיד השתוקק
לחטוף איתו איזו שיחה, לשמוע ממנו על שנות בחרותו, איך היה
בנובהרדוק וכדומה. אבל אף פעם לא היה שייך לעשות זאת.
תמיד למד.

עד שמצא הזדמנות...

הרעבעצין של הסטייפלר הכינה את המאכלים ל"חזון איש"
[בהלווייתה ביקש הסטייפלר מרבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל

זאת התורה אדם פי ימות באהל (יט, יד)

"אדם כי ימות באהל" - באהלה של תורה. אין לו בעולמו אלא
ד' אמות של תורה. כל זמנו, כל כוחותיו, כל מעייניו - בתורה
הקדושה, תורת חיים.

בצעירותי למדתי בישיבה קטנה של פוניבז'. פעם בא הרבי
רבי שלום שבדרון זצ"ל למסור 'שמועס' לבחורים, ובתוך הדברים
סיפר את הסיפור הבא. הוא אמר שהבריסקער רב אמר שאת
הסיפור הזה צריך ללמוד בחברותא! הוא שמע את הסיפור הזה
מרבי חיים בריסקער, ששמע מה"בית הלוי", ששמע מרבי איצלה
וולוז'ינר, ששמע מרבי חיים וולוז'ינר - תלמיד של ה"שאגת
אריה".

וכך סיפר:

כידוע, ה"שאגת אריה" היה עורך גלות. היה לבוש כעני ואביון,
נודד מעיירה לעיירה ומתאכסן בבתי יהודים שהלינו אותו בביתם
ונתנו לו מעט אוכל. כמובן, איש לא הכירו, כולם סברו שהוא איש
פשוט.

פעם התאכסן אצל משפחה אחת. נתנו לו לאכול צלחת מרק.
בעודו שקוע בעולמות עליונים נשפך מעט מרק על השולחן.
כעסה בעלת הבית והתחילה לגעור בו: "מדוע לכלכת את המפה,
אתה לא שם איך אתה אוכל?"...

צעקותיה של האשה העירו אותו ממחשבותיו והחזירוהו
לקרקע המציאות. הוא שאל לפשר הצעקות, ואמרו לו שהן כווננו
כלפיו... הוא לא הבין על מה ולמה, ובעלת הבית שבה והסבירה
לו...

כשמע זאת, התנצל על מעשהו, קם מהשולחן, הודה
למארחיו על הכנסת האורחים, נטל את שקו ובו מעט מטלטלי
- ועשה דרכו לשוב לעירו. קץ לגלות! תלמידיו הופתעו לראותו
שב מן הגלות מהר מן הצפוי. ביקשו לדעת מה הסיבה שקיצר
את גלותו.

סיפר להם את המעשה באותה בעלת בית שגערה בו על
ששפך מעט מרק והכתיים את מפת השולחן, ואמר כי בעקבות
זאת גדע את גלותו.

תמהו התלמידים: רבנו, תורה היא וללמוד אנו צריכים. ממה
נפשר, אם יש צורך בגלות, וכי בגלל צעקה אחת של איזו בעלת
בית שמים קץ לגלות?! וביותר קשה, הרי כל תכלית הגלות היא
לשבור את המידות ולסבול בושות ובזיונות, ומה זו גערה של איזו

אותו בחור ניצל את הזמן שבו הסטייפלר היה מכה בכלי שוב ושוב ומכין את החמאה. הנה, סוף סוף יש לו הזדמנות לשוחח עם הסטייפלר. כעת לא יפריע לו בלימוד...
הבחור ניגש אליו וניסה לפתוח איתו בשיחה. אך הסטייפלר התנצל: "מצטער, אני כעת באמצע הלימוד..."
כן, גם כשמכינים חמאה אפשר ללמוד... להכות בכלי - ולהגות בתורה. לא רק שזה לא סותר, זה מחויב המציאות - אין זמן שהוא פנוי מתורה.
"אדם כי ימות באהל!"

(רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן)

להספיד. ר' משה מרדכי היה אז אברך צעיר כבן שלושים, והוא ניסה להתחמק. אמר לו הסטייפלר: "אינך צריך להאריך, תאמר רק שזכתה לשמש את אחיה הקדוש החזון איש במשך עשרות שנים, וגדולה שימושה יותר מלימודה".
בימים ההם, הכל היה "אייגנע" - תוצרת בית. חלב הביאו מהמחלבה, וממנו היו מכינים חמאה. לא היו מכונות ומכשירים. היה כלי מיוחד שבו דפקו את החלב הקרוש עד שהפיקו ממנו את החמאה. הכנת החמאה בכלי הזה היתה מלאכה קשה והסטייפלר לא איפשר לרבנית לעשות זאת. ומי עשה זאת במקומה? כמובן, הסטייפלר עצמו, שאגב, היה בעל כוח.

מעשה ביהודי שהגיע למרן הרב שך זצ"ל, בוכה בכי תמרורים: "רבי! אני מוקף בצרות אינני יכול לסבול עוד". באותו רגע נכנס לחדר נכדו של הרב שך והגיש לו כוס תה עם כפית דבש, הרב התבונן על כפית הדבש, ופנה ליהודי: "תאמר לי, מה קורה כשנכנסת דבורה הביתה?"



אין לך אדם שאין לו שעה

שרע לכם אתם נזכרתם ביי? והם עונים: "לכן עתה שבנו אליך"...
רבי נחום פרוצוביץ זצ"ל אומר בדרך חידוד, שזו תשובה של פוליטיקאי, שלא עונה על מה ששואלים אותו...
החיד"א בספרו "**צווארי שלל**" כותב חידוש אדיר: כתוב במשנה (אבות ד, ג): "אל תהי בז לכל אדם, שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום". וזוהי התשובה שענו זקני גלעד ליפתח: הגענו אליך כי גרשנו אותך, צערנו אותך, ביזינו אותך, ומי שביזו אותך - מקבל שעה שכולם יצטרכו אותך ואת המקום שלו. מה שעשינו לך - הוא הגורם שנצטרך לבוא לבקש ממך להיות לנו לראש.

לפעמים יהודי שואל: 'ריבוננו של עולם, למה אני סובל צרות? למה מבזים אותי? למה יורדים עלי? מה עשיתי? מה חטאתי? מה פשעתי?' ואינו משכיל להבין שדווקא הביזיונות האלו הם המפתח להצלחה הגדולה הממתינה לו! תגיע השעה שכל אלו שצחקו עלי - עוד יצטרכו אותך.

בספר "**תוכו רצוף אהבה**" הביא מעשה ביהודי שהגיע למרן הרב שך זצ"ל, בוכה בכי תמרורים: "רבי! אני מוקף בצרות. אני סובל מבעיות בריאות, גם הפרנסה קשה מאד, יש לי בעיות בשלום בית, וגם הילדים מוציאים אותי מדעת. אינני יכול לסבול עוד".

באותו רגע נכנס לחדר נכדו של הרב שך והגיש לו כוס תה. הרב שך לא היה שותה את התה עם סוכר אלא היו מביאים לו כפית דבש במקום סוכר.

הרב התבונן על כפית הדבש, ופנה ליהודי: "מה קורה כשנכנסת דבורה הביתה? כל הילדים מתחילים לצעוק: 'דבורה!

זאת חקת התורה... ויקחו אליה פרה אדמה (יט, ב)

העצה לזכות להצלחה, להרוויח ברכה, היא: "זאת חקת התורה" - להמשיך לקיים את התורה גם כשקשה, גם כשלא מבינים! אם אדם מבטל את דעתו מפני הקב"ה, מכניע ושובר את מידותיו - בזכות זה יזכה לברכות וישועות גדולות.

פרה אדומה באה לכפר על חטא העגל. בחטא העגל היה דבר מדהים: בני ישראל לקחו זהב דומם, והפכו אותו לעגל חי, שהיה אוכל, הולך וגם מדבר. בפרה אדומה לוקחים פרה חיה, ששווה הון, ואת כולה שורפים והופכים לאפר דומם שאינו שווה כלום. לא חבל?

אמנם, אם אדם מבטל את דעתו, ועושה את מה שהקב"ה אומר לו לעשות, למרות שבשכלו אינו מבין - זה מה שמביא לידי כך שכל טיפה מהאפר הזה מטהרת את הטמא הגדול ביותר שיש בעולם.

בהפטרה מסופר שְׁאָחֵיו של יפתח הגלעדי גירשו אותו והוא נאלץ לברוח מפניהם, והתיישב בארץ טוב. כשבני עמון באו להילחם עם בני ישראל, זקני גלעד פנו ליפתח וביקשו ממנו: "לְכָה וְהִיִּיתָ לָנוּ לְקַצֵּין וְנִלְחַמָּה בְּבְנֵי עַמּוֹן".

השיב להם יפתח: "הֲלֹא אַתֶּם שְׂנֵאתֶם אוֹתִי וְתִגְרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וַיִּמְדוּעַ בְּאַתֶּם אֵלַי עֲתָה כְּאֲשֶׁר צַר לָכֶם".

ומה עונים לו זקני גלעד? תשובה תמוהה מאד: "לְכָן עֲתָה שְׂבַנוּ אֵלַי וְהִלַּכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בְּבְנֵי עַמּוֹן וְהִיִּיתָ לָנוּ לְרֹאשׁ לְכָל יִשְׂרָאֵל גִּלְעָד".

וצריך להבין, איזו מין תשובה היא זו? יפתח שאל אותם למה נזכרתם בי עכשיו? למה כשהיה לכם טוב גירשתם אותי, ועכשיו

כשקיבלתי את כפית הדבש הזאת - קיבלתי אֶתָהּ, מן השמים, גם תשובה לשאלתך: אתה אכן סובל מצרות רבות, כעקיצות הדבורה, אבל על כל עקיצה ועקיצה תקבל עוד ועוד דבש! לא תמיד ניתן לראות זאת מיד, אבל זוהי האמת: על כל הרגשת צער - תקבל בסופו של דבר דבש."

"זאת חקת התורה" - תבטל את דעתך! תמשיך לעשות ולקיים למרות שאינך מבין! למרות כל העקיצות שבדרך - זה מה שמביא את הדבש.

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך)

דבורה! הבנות נעמדות על השולחנות ומתחילות לצעוק: 'מלח מים! מלח מים!' והבנים תופסים מגבות ומנסים להעיף אותה החוצה... ומה קורה כשנכנסות שלוש או ארבע דבורים? האשה והבנות בורחות מהבית ומודיעות כי לא ישוּבו עד שיובא מדביר מקצועי. ואם נכנסו עשר או עשרים דבורים? שישו ושמחו! אוטמים את הבית עד למציאת פתרון...

נכון, הדבורה עוקצת! - המשיך הרב שך - ולכן כולם בורחים ממנה. אבל יחד עם זאת היא נותנת את הדבר המתוק ביותר בעולם: את הדבש!



כשמשה רבינו אמר: "שִׁמְעוּ נָא הַמְּרִים", התחילו בני ישראל להתזכר אתו: 'מהסלע הזה, מהסלע הזה...! ויכוחים, צעקות. אמר להם משה: אם אתם מתחילים להתזכר - ודאי שמכח הדיבור שלי לא יצאו מים, ולכן הוא היכה את הסלע. וזו היתה התביעה על משה!

הלימוד הגדול שהפסידו ישראל במי מריבה

שאלה שלישית: בפרשת בשלח גם כן מסופר על אותו צימאון למים במדבר. וזה לא פלא! במדבר שורר חמסין כבד, ארבעים וחמש מעלות, אין מים ואנשים צמאים. ואז אמר הקדוש ברוך הוא למשה: "עבר לפני העם וקח אֶתְךָ מִזֶּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִטָּף אֲשֶׁר הִפִּיתָ בּוֹ אֶת הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ... וְהִפִּיתָ בַּצּוּר וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וְשָׁתָה הָעָם (שמות יז, ה-ו) - תכה באבן ותוציא ממנו מים. ואם כך, מדוע כאן הקב"ה מעניש את משה, שבגלל שהוא לא דיבר אלא היכה את הסלע, הוא לא ייכנס לארץ ישראל?.

והרי כל הצרות והגלויות שעברו על עם ישראל בכל הדורות, היו משום שמשה לא נכנס לארץ ישראל, שהרי אומרים חז"ל שאם משה היה נכנס לארץ ישראל, בית המקדש לא היה נחרב, לא היו יוצאים לגלות, אלא משיח היה מגיע מיד. ומה גרם שמשה לא נכנס לארץ ישראל? חטא מי מריבה, שלדעת רש"י היה שמשה היכה את הסלע במקום לדבר.

מה הטענה הגדולה עליו? נכון, הוא חטא, אבל האם על חטא כזה מגיע עונש כה חמור!?

כך שואלים כל המפרשים, ומצינו בדבריהם כמה וכמה ביאורים.

לترגום יונתן בן עוזיאל יש פירוש מחודש מאוד ליישב את כל הקושיות האלה, וכך תרגם פסוק זה:

סָב יֵת חוֹטֵר נִיסָא וּכְנָש יֵת כְּנִישְׁתָּא אֲנָת וְאַהֲרֹן אַחוּךְ וְתוּמוּן תְּרִיכוֹן יֵת כִּיפָא בְּשָׂמָא רַבָּא וּמְפָרְשָׂא כִּד הִינּוּן חֲמִיּוֹן וְיֵתָן מוּהִי וְאִין יִסְרָב לְאַפְּקוּי מְחִי אֲנָת לְחוֹדֵךְ בִּיהַּ בְּחוֹטְרָא דְבִיְדֵךְ וְתִהְיֶנְפֵק לְהוֹן מִיָּא מִן כִּיפָא וְתִשְׁקִי יֵת כְּנִישְׁתָּא

תרגום: קח את מטה הנסים ואסוף את העדה אתה ואהרן אחיך ותשביעו שניכם את הסלע, בשם גדול ומפורש, כאשר הם

וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן הַסֶּלֶעַ וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה (כ, ח)

התורה מספרת לנו על חטא מי מריבה. ננתח בקצרה מה שארע שם.

בני ישראל הולכים במדבר, ובשלב מסוים מרים נפטרה. עד אז הם היו רגילים שהסלע, בארה של מרים, הולך אחריהם לכל מקום. ויוצאים ממנו מים בשלושה-עשר שבילים נפרדים, שביל לכל שבט, ועוד שביל נפרד לכהנים. הסלע גם היה מגדל להם פירות וירקות, המדבר היה פורח.

עוד כתוב בזוהר הקדוש, שמי שהיה שותה מבאר מרים - היה מקבל שישים ריבוא דרכים ללמוד את התורה בדרך הפשט, ועוד שישים ריבוא דברים ללומדה בדרך הסוד. חכמה ענקית!

לא זו בלבד, אלא כל חולה שהיה שם את מי הבאר על האבר החולה מיד היה מתרפא. בנוסף הם היו טועמים במים את כל הטעמים שבעולם. שפע גדול ועצום!

והנה נפטרה מרים, והכל מפסיק. אין עצים, אין פירות, אין חכמה, אין פרנסה, אין דשא ופארקים, אין מים לרפואה.

בני ישראל ניגשים למשה רבנו ומבקשים: תביא לנו מים! משה שואל את הקב"ה מה עליו לעשות? והקב"ה אומר לו: "קח את המטה". שואלים המפרשים: הרי הם צריכים לדבר אל הסלע, ואם כך, לשם מה אמר לו הקב"ה "קח את המטה", הלא במטה הוא אמור לא להשתמש. אפשר לדבר גם בלי מטה ביד!

והקב"ה ממשיך ואומר למשה: "והקהל את העדה", ליד הסלע, ליד באר מרים. "ודיברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו, והוצאת מים מן הסלע והשקית את העדה".

שואל החיד"א, מדוע חוזר הקב"ה ואומר לו "והוצאת מים מן הסלע", הלא כבר יצאו המים קודם, כשדיברו אל הסלע!

הזה, מהסלע הזה... ויכוחים, צעקות. אמר להם משה: אם אתם מתחילים להתווכח ואינכם מאמינים שיצאו מים - ודאי שמכח הדיבור שלי לא יצאו מים, ולכן הוא היכה את הסלע.

וזה היתה התביעה על משה! אמר הקב"ה: אני רציתי ללמד את בני ישראל, שגם כשהם חוטאים, גם כשאינם ראויים, כי הם מורים את מוריהם, מתווכחים, אך אם בשנייה שאתה תדבר אל הסלע הם יתחזקו באמונה, החיזוק באמונה אצל בני ישראל כשהם חוטאים יגרום שיהיו להם מים. ומה אתה לימדת אותם היום? שאדם שהוא חוטא - אין כוח לפרק אחד של תהילים, אין כוח למשנה אחת להוציא מים. אין כוח לתפילה שלו לפעול משהו.

זהו שאמר להם הקב"ה: "יַעַן לֹא הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל". אתם יודעים איזה קידוש שם שמים היה בעולם מכח הידיעה הזו, שכל יהודי, גם אם הוא חוטא, גם אם הוא עם הארץ, כשהוא מתפלל מעומק הלב לקב"ה - הקב"ה עונה לו היכן שהוא נמצא. "קרוב ה' לכל קוראיו".

מחמת חסרון אותו קידוש שם שמים בעולם, בני ישראל לא ראויים שתיכנסו איתם לארץ.

זה הביאור בחטא הזה של מי מריבה: היה כאן מוסר השכל שכלל ישראל הפסידו אותו!

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך)

רואים, ויתן מים, ואם יסרב להוציא - הכהו אתה לבדך בו במטה שבידך, ותוציא להם מים מן הסלע ותשקה את העדה.

כלומר, היו כאן, כביכול שני ציוויים: ציווי אחד - "ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו", ואם לא ייתן מים, ישנו ציווי נוסף - "והוצאת להם מים מן הסלע". איך תוציא? על ידי הכאה במטה. והחטא של משה היה שהוא ישר היכה את הסלע במקום לדבר אליו קודם.

והדבר פלא פלאים: מה, לקב"ה יש ספק? אם הקב"ה אומר שהסלע יתן מים - ודאי שיתן. מה שייך שהוא לא ייתן?

החיד"א מתרץ, שהיתה אפשרות שיהודי אחד יחטא, לא יאמין שיצא מים, וכתוצאה מכך המים אכן לא היו יוצאים, ולכן נצרך הציווי השני - להוציא את המים על ידי הכאה.

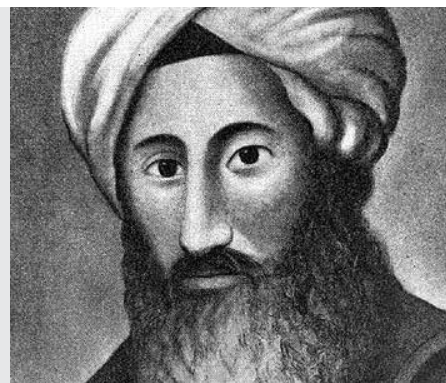
ביאור נוסף כתבו בעלי המוסר, והדברים מופיעים גם בספרו של רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל:

הקב"ה אמר למשה: אם בני ישראל יאמינו שמסלע יכול לצאת מים מכח הדיבור שלכם - המים יצאו ממנו על ידי דיבור. אך אם בני ישראל לא יהיו בדרגה העליונה ולא יאמינו שהדיבור יכול להוציא מים - תצטרכו להכות.

ומה באמת קרה?

כשמשה בא ואמר להם: "שְׁמְעוּ נָא הַמְרִים, הַמֵּן הַסֶּלַע הַזֶּה נֹצֵיא לְכֶם מַיִם", התחילו בני ישראל להתווכח אתו: 'מהסלע

הרב חיד"א מביא מהמדרש, שמשה רבנו ע"ה בהיותו במדבר, יום אחד כאבו לו השיניים, היה קשה לו הלימוד אבל התגבר. הקב"ה היה מתגלה אליו כל יום ולומד איתו. באותו יום שכאבו לו השיניים, שאלו הקב"ה: משה, מה יום מיומיים? אינך נראה כמו בכל יום!



חקה חקקתי, גזירה גזרתי

אמר לו הקב"ה: אף על פי כן, רציתי שתתפלל אלי, אני אוהב לשמוע את תפלת הצדיקים. ועכשיו, לך למקום פלוני בשדה, קח לך עשב זה וזה, תשרה אותו במים ואחר כך תשים אותו על השן הכואבת ותתרפא.

הלך משה רבנו ומצא את אותו עשב, שם אותו על השן והתרפא.

עברה שנה, באותו תאריך בדיוק, שוב כאבו למשה רבנו השיניים. אמר: למה אטריח כלפי מעלה, לפנות שוב אל הקב"ה ולבקש רפואה? הלך וחיפש בשדות, מצא את אותו עשב, לקח אותו ושם כפי ההוראות שקיבל בשנה שעברה - אך הפעם לא הועילה התרופה מאומה. הכאבים החזקים עדיין תקפוהו בעוז.

נגלה אליו הקב"ה, שאל אותו: משה, מה ארע לך?

אמר לו: הלא יודע אתה, כואבות לי השיניים.

ומה עשית?

זאת חקת התורה (יט, ב)

הרב חיד"א מביא מהמדרש, שמשה רבנו ע"ה בהיותו במדבר, יום אחד כאבו לו השיניים, היה קשה לו הלימוד אבל התגבר. הקב"ה היה מתגלה אליו כל יום ולומד איתו.

באותו יום שכאבו לו השיניים, שאלו הקב"ה: משה, מה יום מיומיים? אינך נראה כמו בכל יום!

אמר משה לקב"ה: "ה' אלקים אתה ידעת", לפניך ה' נגלו כל תעלומות, וכי אני צריך לומר לך?!

אמר לו הקב"ה: בכל זאת, תאמר לי, תתפלל אלי.

אמר לפניו משה: רבונו של עולם, כואבות לי השיניים, תרפא אותי.

שאלו הקב"ה: ומדוע עד עכשיו לא אמרת?

אמר לו משה: אתה הבאת עלי את הכאב, מי יאמר לך מה

תעשה ומי יאמר לך מה תפעל.

זהו הענין של פרה אדומה. עלול אדם לשאול: וכי הפרה יכולה לעשות משהו? יש בה איזה סגולה? ועוד שמצד אחד היא מטהרת את הטמאים ומצד שני מטמאת את הטהורים, לכן אומר הקב"ה "חקה חקתי, גזירה גזרתי" - אני זה שקבעתי שהיא מטהרת, אני זה שקבעתי שהיא מטמאת "ואין לך רשות להרהר אחריה".
(רבי בן ציון מוצפי שליט"א - דורש ציון)

לא רציתי להטריח אותך, ועל כן נטלתי את אותו עשב שהשתמשתי בו בשנה שעברה ושמתי אותו על השן, אך לא הועיל לי.
אמר לו הקב"ה: כלום חושב אתה שהעשב מרפא? אני מרפא! אז אמרתי לעשב שירפא אותך, והעשב עשה את מה שאמרתי לו. עכשיו לא אמרתי לו לכן לא ריפא אותך.

דקה מתוקה - שישים שניות מרתקות על הדף היומי

האם יש טעם להצטער על הפסד ממון?



גיטין דף לז

אתא אביי אשכחיה דהוה עציב

ממסכת גיטין (לז:): שאביי מצא את רבה "דהוה עציב" משום חוב ששימטנו שביעית, יש, איפוא, מקור כלשהו להיעצב על ממון שאבד. בלא מקור מן התורה, לא שייך כלל להיעצב...

(מרגליות הש"ס - הרב צבי יברוב שלישי"א "מעשה איש" (ב"ב השנ"ט) ח"א, ע' קע"ט דף ל"ח ע"א)

כשראה ה"חזון איש" זצ"ל פעם אחת תלמידו רבי שלמה כהן שרוי בצער, על הפסד ונזק שאירע לאביו, התפלא: להצטער על הפסד ממון? וכי זו דרך התורה? הלא הכל בהשגחה, והכל לטובה! ולא נחה דעתו של ה"חזון איש" עד שמצא עבורו אסמכתא

לפתוח את היום בטוב...



הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

לשמוע ולתמוע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפותח בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

איסור הדיבור בשעת קריאת התורה



הסוברים שאסור להקל. וצריך להאזין לכל מילות הקריאה, ויש אומרים שעדיף לקרוא עם ה'בעל קורא' מילה במילה, ויש שנהג לשתוק ולהקשיב לקריאה.

[שו"ע קמו, א, משנ"ב ד, ה, יד ורטו, ושעה"צ ז; בו"מ דרשו, 5 ו-14]

מעת שפותחים את ספר התורה כדי לברך ולקרוא, אסור לדבר אפילו בדברי תורה, ואסור אף לענות לשאלה הלכתית אלא אם נחוצה תשובה מיידית. ורבים מן הראשונים מתירים קריאת 'שנים מקרא ואחד תרגום' בשעת הקריאה, ואף לימוד ענינים אחרים, בתנאים מסוימים; אך ראוי שלא להקל בדבר, ויש מהאחרונים

מה מותר לעשות בין העליות בקריאת התורה?



לענות לשאלה הלכתית, וכן מותר לעסוק אז ב'שנים מקרא ואחד תרגום' ופירוש רש"י, וכן נהג אחד מגדולי ישראל - לקרוא את התרגום בין העליות. כמו כן, מותר לומר 'מזל טוב' לבעל שמחה וכדומה, כנהוג.

[שו"ע קמו, א רג, ומשנ"ב ורטז]

איסור הדיבור בשעת קריאת התורה קיים גם בין העליות. ואף לימוד תורה אסור, מחשש שמא ימשך לימודו גם בשעת הקריאה; ויש מתירים ללמוד, ויש אומרים שלימוד עם אחר אסור, אך בלימוד ביחידות "המקל אין למחות בידו"; ולכל הדעות מותר

החמצת מילה בקריאת התורה - האם צריך לשוב ולשמוע את הקריאה?



בכל עלייה. ויש אומרים שלהלכה קריאת התורה חובת הציבור ולא חובת יחיד - או שלענן זה סומכים על הדעה שהקריאה היא חובת ציבור - ואינו חייב לשמוע בשנית; ויש אומרים שרצוי לשמוע בשנית.

[בו"מ דרשו קמו, 9]

מי שלא שמע אחת מהמילים בראית התורה - יש אומרים שלא יצא ידי חובה, וצריך לשמוע בשנית (לפחות את העלייה שקוראים בה את הפסוק שבו נמצאת המילה החסרה). ויש שכתב שדין זה אמור דווקא בקריאת התורה בשחרית של שבת, במנחה של שבת ובשני וחמישי, די בכך ששמע שלושה פסוקים

* אם טעו והוציאו ספר תורה שאינו גלול למקום הקריאה - אם הציבור ניאות להמתין עד שיגללוהו למקום הנכון - כמצוי ברוב המקומות בזמננו - אין להשיב את הספר לארון כדי להחליפו באחר.
* בזמן חכמי הגמרא היו מתרגמים את קריאת התורה לארמית. במשך הדורות התדלדלה ידיעת הארמית ושוב לא היתה בכך תועלת, ופסקו רוב ישראל מלתרגם.
* מעת שפותחים את ספר התורה כדי לקרוא בו אסור לצאת מבית הכנסת, ואף אם כבר שמע קריאת התורה, ויש עשרה המקשיבים לקריאה מלבדו.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

איזה תאריך הלכתי השתנה בשנת שמ"ג, ת"ס, תק"ס ותר"ס?

משנת תר"ס, עד לשנת תת"ס שבה עתידים לדלג יום נוסף, התאריך הוא 5 לדצמבר; ובכל שנה רביעית - כגון 2016 ו-2020 - בה נוסף יום לחודש פברואר - התאריך הוא 6 לדצמבר. תאריכים אלו חלים בחודש כסלו או בתחילת טבת.

[שו"ע קיז, א, ומשנ"ב ג-ד; בו"מ דרשו, 3]

בחול' מתחילים לומר 'ותן טל ומטר' בליל יום השישים ל'תקופת תשרי', המקבילה בדרך כלל לסתיו. מכיון שהלוח הלועזי מסודר על פי שנת החמה, ציינו הראשונים תאריך לועזי עבור יום זה, אך בשנים שמ"ג, ת"ס, תק"ס ותר"ס, דולגו שלושה עשר ימים (בסך הכל) מהלוח הלועזי, והתאריך השתנה. והחל

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי
הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי



הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666